

UJ

KELLEN

ESZDŐ - POLITIKAI - NAPILAP

Harding pálfordulása

Washingtonból feltűnő és jelentős kábel érkezett: Harding elnök világkonferenciára hívja meg a hatalmakat: volt szövetségeseit, volt ellenségeit, a semleges országokat, állítólag a föld minden érdekelt kormányát. A hír azért is feltűnő, mert fordulat a hardingi külpolitikában. Harding ugyanis az izoláció programját hozta megával. „El Európától! El a küzködő, szenvedő, nyomorgó világtól. Mi amerikaiak vagyunk, van mindenünk, jó pénzünk, termékeink, gazdaságunk, sokkal jobban elvagyunk így visszavonultan, mint ha a többi nép sok baját-gondját a fejünkre vennénk.” Alig négy hónappal az installáció után szinte váratlanul, ime megtört Amerika rideg és előkelő közönye. Most már nemcsak Európára, de az egész világ nyomasztó problémáit a szívére vette. Eleinte csak arról lett volna szó, hogy az aszociált öt nagyhatalom, Amerika, Anglia, Franciaország, Olaszország és Japán csendese teszi a Csendes-Oceánt, biztosítják ezen a ropant vízen a békét, leszerelik dreadnoughtjait, pancéios csataszörnyeteiket, mert ha a jelenlegi állapot megmarad, állandó bizonytalanság és nyugtalanság ez nekik és nem utolsósorban nagy, szinte elviselhetetlen kiadás költségvetésükben. Ez a terv elég türgén módosult és bővült: ma már nemcsak a tengerek pacifikálásáról van szó, a kontinenseken is le akarják tétetni a fegyvert. Mert hiába ért véget a háború, a győzők és legyőzöttek fegyverletétele még nem kezdődött meg.

Amilyen érthető volt Amerika elzárkózó magatartása Harding székfoglalásakor, ugyanolyan érthető most a pálfordulása. Amikor Harding jött, Amerika népe már torkig volt Wilsonnal, a háborúval, Európával, ez európai országok marakodásával és nyomorával. A gazdag ember nem szereti sorstüldözött rokonát, azt se szívesen veszi, ha törleszkedik hozzá, mert fél, hogy balzszerencéséjéből hozzá is ragad valami. Az Egyesült-Államok dolgozó népe impulzív természetű minden politikai dologban, nem sokat mérlegel, pillanatnyi érzelmei és pillanatnyi gazdasági helyzete sugja meg, hogyan gondolkodik és mit cselekedjen. Harding márciusi politikája megfelelt Amerika márciusi közhangulatának. Harding mai politikája, Amerika mai közhangulatának felel meg. Mi okozta a gyökeres hangulatváltozást? Furosan hangzik, de így van, bár egyetlen oknyomozó adat se beszél még róla: hogy ma az Egyesült-Államok népe lényegesen másként gondolkodik és hogy a kormányfő más politikát kezd, mint eredetileg hirdetett, az olcsósági hullámok köszönhetjük. Amerika gazdasági helyzete ma lényegesen más, mint negyedével ezeltől s amilyen hirtelen jött, az ismert gazdasági hullám és vele az árdagály rohamos apadása az egész világon, olyan hirtelen kellett jönnie az új orientációnak a Fehér Házba, annak a belátásnak, hogy elszigetelve még egy olyan hatalmas állam sem maradhat sokáig, mint az amerikai Egyesült-Államok, törődnie kell a mások bajával, hogy másoknak is legyen érzelme az ő bajával szemben, újra érintkeznie kell a többi kontinenssel, mert csak kollektive gyűrheti le közös gondjait.

Ne higgye senki, hogy Harding Wilson kenetes póráit és önzetlenségi rohamait akarja utánozni. Harding terve nagyszorú, csaknem megváltó jellegű terv, de a gondolat és az eszközök maguk prózaiak. Amerika már rég leszerelte szárazföldi hadseregét. A katonaság létszáma megközelíti a bérelétszámot, alig két

százezer főnyi legénység áll fegyverben. A tengeri flotta azonban még mindig nagy terhet ró rá a bár bírná, követi praktikus érzékét, amely azt mondja: minden meddő és fölösleges kiadást törölni kell, mert még neki is szüksége van vagyona aktív gyümölcsöztetésére. A tengeri leszerelés persze nem lehet egyoldalú. Amerika nem szabadsághajthatja matrózait, nem szerelheti le hatalmas hadihajóit anélkül, hogy ezt két nagy riválisa, Anglia és Japán is meg ne tenné és ha ez a három hatalom leszerelt, le kell szerelnie Franciaországnak és Olaszországnak is. És ha a tengeri leszerelés megtörtént, meg kell történnie a szárazföldinek is, Európában ugyanugy

mint Amerikában, mert hogy milyen drága luxus a nagy hadseregek fentartása, bizonyítja a kis Langyelország esete, amelynek a területe talán huszadrésze sincs az Egyesült-Államoknak, a lakossága is alig több mint egy-nyolcada és hadserege háromszor akkora. Ezzel szemben a pénze Európa legrosszabb valutája. Meg lehet érteni a hardingi gondolat okait és meg kell érteni Anglia és Franciaország örömet, amely kapvakap a washingtoni ajánlaton. Mert noha az angolok és a franciák győztek, sokáig ők se bírnák a flotta és a hadsereg feneketlen kiadásait. Szinte látni, csak azt várták, hogy valaki kezdje, ők készek minden pillanatban leszerelni.

A washingtoni konferencia programja

A leszerelés és a távoli Kelet problémája — De Valera függetlenséget követel Írországnak — Összehívják a boulognei konferenciát

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Páris, július 15. A „Newyork Herald“ Harding leszerelési programjával foglalkozik. A washingtoni konferencián, — a lap szerint, — nemcsak a tengeri haderő leszerelésével foglalkozni, hanem a szárazföldi hadseregek lefegyverzésével is. A konferencia idejét még nem állapították meg. Ez attól függ, hogy milyen választ adnak a meghívott államok. Amerikai diplomácia körökben mégis azt hiszik, hogy

november első napjaiban már meg tudják kezdeni a tanácskozásokat.

Egyelőre a konferencia programja két pontból áll: 1. a leszerelési probléma és 2. a távoli Kelet problémája. Egyetlen résztvevő államot se kötelezik arra, hogy a konferencia határozatait elfogadja. A szövetséges nagyhatalmak a Egyesült-Államokkal egy

közös szövetet fognak alkotni.

A leszerelés kérdését azért kapcsolták össze a távoli Kelet problémájával, mert Amerikának az a lefogása, hogy ez a két kérdés szorosan együvé tartozik. A két pontba foglalt programnak nagyobb kiterjedése lesz, mint ahogy az első pillanatra látszik. Ebbe a programba kapcsolódik bele több egyéb függő kérdés, így a Jap-sziget ügye is.

Ugyancsak a „Newyork Herald“ közli azt a hivatalos információt is, amelyet az amerikai kormány adott ki a washingtoni konferenciáról. Harding meghívásának az a célja, hogy

a fegyverkezést az egész világon megszorítsa.

A meghívott államok még nem adtak mind választ, az amerikai kormány azonban azt hiszi, hogy a konferencián az összes nagyhatalmak részt fognak venni. Az egyes nagyhatalmak képviselőit a kérdést a résztvevő nagyhatalmakra bizzák.

Briannd miniszterelnök mindkét kamarában beszámolt az Egyesült-Államok meghívásáról. Ismertette a konferencia célját, programját és a kamara előtt köszönetet mondott Harding elnöknek a nemes tervért. A francia sajtó is

meleg szeretettel tárgyalja a washingtoni konferencia tervét. A „Matin“ többek között azt írja, hogy

a kormány örömmel vesz részt a konferencián,

mert annak céljai megfelelnek Franciaország céljainak. A francia lap még megírja, hogy Briand személyesen vesz részt a tárgyalásokon. Az angol lapok hasonló hangon írják, közlik, hogy Anglia elfogadta a meghívást és valószínűleg maga Lloyd George megy Washingtonba. Egyedül a „Times“ foglal állást Harding terve ellen és ellenzi, hogy Lloyd George Amerikába utazzék.

Lloyd George folytatja De Valerával tanácskozásait. Az informatív jellegű megbeszélések után most kerül csak a sor a tényleges tárgyalásra. De Valera összegezte Írország követeléseit:

teljes függetlenséget kíván Írország számára.

Lloyd George válaszában kijelentette, hogy Anglia hajlandó az engedékenységre végső határáig elmenni, minden eszközzel arra törekszik, hogy biztosítsa Írország független nemzeti életét, de megegyezés csak úgy jöhet létre, ha Írország nem akar ténylegesen elszakadni a brit birodalomtól.

A boulognei konferencia összehívása ismét aktuálisá vált. Az „Echo de Paris“ jelentése szerint a francia kormány javasolta az angol kormánynak, hogy a főtanácsot Boulogneba, esetleg Párisba

július 25-ig hívják össze.

A konferencia összehívását az teszi sürgőssé, hogy a felszülézi szövetegközi bizottság nem tud megegyezésre jutni a határvonalak megállapításában. Ezért a francia kormány azt hiszi: a szövetséges kormányoknak kell ezt a problémát a lehető legsürgősebben megbeszéljék és megoldaniuk. Az angol kormány álláspontja egyelőre még nem ismeretes. Felsőszüléziát egyébként tömegesen hagyják el a németek. A népszavazás óta több mint negyvenezer német vándorolt át az anyaországba.

Újabb vérengzések Felsőszüléziában

Beulhen, július 15. A felszülézi Grabovkában a lengyelek megtámadták német munkásokat s 20 meter távolságból gépfegyverből tüzeltek rájuk. Öt munkás meghalt, egy pedig súlyosan megsérült. Kattoviz és Rynok között hándak rátámadtak vasúti teherszállítmányokra és azokat kifosztották.

Oroszország bérbeadja Pétervár kikötőjét

Helsingfors, jul. 15. (Damian.) A szovjetkormány elhatározta, hogy Pétervár kikötőjét bérbeadja. Etre a céira részvénytársaságot alapítanak. A részvények fele a szovjetkormány, másik fele pedig egy nagy angol társaság kezébe kerül.

Zsidók multjából

A lavina magindul

Róma kizsákmányoló rendszerének természetes következménye lett a zsidó államépület megrendülése és e megrendülés első jelenségei az osztályellenetek kiéleződésében mutatkoztak. A Talmud (Sota 47 a + b) így jellemzi ezt a kort:

„Az önzetlenség eltűnt, mindenki öns érdekait tartja szem előtt, míg van valaki, aki megvesztegethető ne lenne, gerinctelenség és gyávaság a hatalommal szemben és áruikodás, besugás mindenfelé. Isten jármát levetik, hogy helyébe az emberek nyugót vegyék nyakukra, igazságtalan ítéleteket hoznak, fonákul cselekednek. Jellemtelenség fölszínre jutnak, nemcsak gondolkodásuk feledésbe süllyednek, a közélet állandóan és félelmetesen züllik. Szűkkeltség, irigység, erőszak rugója minden cselekvésnek és előkelőséget (jehirin) játszik mindenki. Izrael leányai csak előkelőkhez akarnak férjhez menni; minden vágyuk és kívánságuk a pompázkodás.”

E pompázkodó üres hivatkozás mögött a pusztulás halálmaszkja imbolygott. A nép, amely a rengeteg adózás és a rómaiak zsidó megbízottjainak zaklatásai nyomán szabad parasztsorból szemléletmást züllött rabszolgává, keserű elszántságában föllázadt. Fegyveres szervezkedést a római légiók jelenléte miatt nem kezdehetett, a népgyűlölet tehát sötét utakon, irtózatos eszközökkel keresett kielégülést.

A sammaiták, vagy ahogy a történelem ezt a pártot nevezi, a zeloták szélső frakciója megindította a forradalmi cselekvések lavináját. Elszánt emberek verődtek össze, akiket kurta török után (sica) szikarianusoknak neveztek és ezek állandó döbbenetben tartották a rómaiak barátait. Pokoli ügyességgel tudták banni a gyilkos szerszámmal, fényes nappal a Templom oszlopos folyosóin sétálók közül szurtak le embereket teljesen észrevétel nélkül.

Egy másik forradalmi szabadcsapat, amely Eleázár ben Dinaí vezetése alatt portyázott, esküvel vállalta a főlzabeditás munkáját, de eszközeiben ez is erőszakos volt és ha valakiről kiderült, hogy a nép rovására pakál a rómaiakkal, könyörtelenül elterítették.

Ilyen közállapotok láttára a legfőbb zsidó bíróság és hatalmi fórum, a színhedron fölfüggesztette működését. Annyi gyilkosság történt, hogy az ártatlanul kiöntött vért hozandó állati áldozatokat be kellett szüntetni, mert nem állott elég jószág rendelkezésre.

A zsidóság jobbja a nagy fölfordulásban nem gondolhattak másra, mint a legfőbb nemzeti kinsékre, a zsidó törvényre, a tudomány és hagyományok iztonságára helyezésére. A színhedron elnöke Simon en Gamliél és főként Jochanan ben Zakkai körül tudományt és zsidó erkölcsöket felőn szerették áborra sereglett, a nép pedig földöntúli csodáktól

várt a főlzababadulást. Az álmissások légiója boldogította a lázas népet, bár voltak közöttük becsületesek is, akik nyugalomra, istenben való megadásra intettek. A lázadás tüze közben új tápot nyert a vegyes lakosságú városok nemzetiségi vilongásaiból, amit a helytartóság részéről kiküldött kisebb-nagyobb zsnarokok pártoskodása folyton fölkavart. Róma ugyanis legszelejtsebb embereit, zsnarokokat zsnarolokat, vérben vájkáló kéjenceket küldött Judeába. Gessius Florus egyike volt a züllötték legzüllöttebbjének.

Egy átűzött éjszaka után átűzent egy katonájával a templomi előjáróknak, hogy haladéktalanul küldjön a Szentély kincstárából tizenhét arany talentumot.

— A helytartó — mondotta a katona — azt űzeni, hogy a császár számára kell a pénz.

A pénzt kiadták, de a zsidók, akik tudták, hogy Florus a szent helyről szerzett pénzen újabb hitványságokat fog elkövetni, a templom előtt megtartott gyűléstükön tiltakoztak ellene. A bántortalanok jajongtak, de az elszántak világosan megmondták róla a véleményüket, a gunyolódók pedig perselyt horrtak körül és keserű humorral ismételték:

— Adjatok alamizsnát egy lezüllött, szegény helytartónak!

Florust a guny szíven találta. Maga elé idézte a főpapot és néhány előkelőséget és követelte tőlük a gunyolódók kiadatását.

— Uram, — mondották — hogy kívánhat szívesen. Hiszen a gunyolódók tagadni fogják tetteiket; a nép békét akar és neked nem lehet szándékod szítani az elégtelenséget.

A zsnarokot a békés beszéd még jobban föl ingerelte és nyomban parancsot adott a palota előtt készenlében helyezett csapatnak, hogy rohanjanak meg a felsővárost, fosztogassanak és a szembejövőket hányják kardjára.

A katonák irtózatos verführdöt rendeztek. Josephus Flavius szerint háromezer hatszáz zsidót terítették le e napon, az előkelőbbeket — közöttük zsidó származású római lovagokat — láncokba verva vitték Florus elé, aki keresztre feszítette őket.

Jeruzsálem népe föllázadt, de a zsnaroknak most is sikerült a főpapot és templomi előjárókat rávenni, hogy a népet megnyugtassák. sőt arra is, hogy a Caesarea felől előrenyomuló lovas csapatokat kénytelen-kelletlen üdvözölje. Közben Florus álnokul utasította a csapatok parancsnokát, hogy az üdvözlet ne visse el az első méltatlankodó szóra vágtsáson közödjék. Így is történt. A nép a város kapui elé ment, a papok üdvözölték a katonákat, akik mogorva nézessel viszonyozták az üdvözletet.

Méltatlankodó moraj hömpölygött végig a zsidó sokaságon és valaki a fogai között szisztegte:

— A kormányzónak tisztességben elsőnek kellene lennie; Florus aljasságban az első!

A katonák erre nekivágtak a tömegnek, amely menekülés közben a kapuk előtt összezsúfolódott. Sokan megfulladtak, még többet halálra tapostak a lovak patái. A katonák pedig benyomultak a városba és itt egy ideig folytatták vérengzésüket, de amikor a Templom és a mellette épült Antonia várba akartak nyomulni, a feldühödött nép elszántan védekezett és a várfalakról köveket dobott és forró olajat öntött az ostromlókra.

Florus kénytelen volt beszüntetni az ostromot és szabad elvonulásért könyörgött. Ezt elérte ugyan, de mihelyt a csapatok kint voltak a városból, a fölkelők szervezkedni kezdtek. Két párt: a sammaiták és a hilleliták pártja között oszlott meg a lakosság. Amazok élére a már említett Eleázár ben Anania került, míg a mérsekelték vezetését Agrippa vállalta. Szónoki képességeinek kitűnő tanúságát adta Agrippa egy békét hirdető beszéddel, amelyet hamisítatlanul hagyott ránk a történelem. Úgyes szófizmákkal kendőzgette a véres események eredetét, azután föltárta a fölkelés hiábavalóságát.

A beszéd szemreható hangnemből folytatódott, hatást ért el, de csak pillanatnyit, mert az események meggyőzőbben beszéltek.

Szabó Imre

Weizmann beszámolója

A Nagy Intéző Bizottság második ülése

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Prága, július 15. A Nagy Intéző Bizottság tegnap tartotta folytatólagos ülését. Az elnöki székben Warburg tanár ült, aki a megnyitás után Weizmannak adja át jelentését eljából a szót.

Dr. Weizmann röviden ismerteti a politikai helyzetet, ahogy az Londonban való tartózkodása alatt angol politikusokkal folytatott eszmecsere folyamán benne kialakult.

— Meg vagyok győződve róla, hogy minden számottevő angol politikus el van határozva a Balfour-deklarációnak érvényét szerzőni, bár a deklaráció szövege miatt sok tekintetben még mindig zavaros egyesek felfogása. Ez az oka, hogy a londoni kijelentések között és a Palesztinában végrehajtott cselszándékok között mindig ellentétek vannak. Meg vagyok róla győződve, ez az idő a legalkalmasabb arra, hogy teljes nyomatékkal hangsúlyozzuk követeléseinket; mindenekelőtt, hogy bizonyos engedmények számunkra véglegesen megadassanak és hogy Palesztina védelme tisztán, minden kétértelműséget kizáróan szabályoztassék. A

Támár

— Kis regény —

Irtá: Giszkalay János (12)

— No, no, Simon bátyám, — csitította Naftali, — igyál és vidámsd meg a te szivedet. De Simeon, csak nem tudta bosszus haragját borba fojtani.

— Megkergettem Chacórt, harminc legényemmel, — mondotta és az egész sátor odafigyelt, — utól is értem a hegyszakadékok tájára. Legényeim az embereivel birkóztak, én őt magam szemeltem ki. Sohasé láttam még, de ráismertem, mivelhogy három helyett tudott veregetni. És öszvérháon voltunk mind a ketten, ő alatta vad fehér állat én alattam fáradt kölcsönöcskő. De egymásba akaszkodtunk, sokáig birkóztunk, kesét fejünknek hajította de csak a fokával érte homlokom. Akkor aztán a dárdámat jobb vállpercébe döftem és akkorát ordítottam, hogy megreszkettek belé a hegycsúcsok és ordítottak az emberei vad futásnak eredtek. Őt magát is kiragadta erős öszvére és a dárdám hegye beléírrott a vállába. Utána vstettem magam, de fáradt csikóm nem bírta a hájtást. Elűnt a szakadékokban. De három bűnét Chacórnak én meg nem bocsájtom és négyért bosszút fogok állani, mivelhogy rá fogok ösmerni emberek tizezei között is.

Simon fölugrott ültéből, úgy ömlött és márt száján a haragos szó és maga se vette észre, hogy ott áll a sátor közepén. De csak fölcusdott nagy haragjából és megröstellkedve nézett körül. Izmos alakja visszahökölt, torkán elakadt a szó és tágra nyílt szeme értelmetlen meredéssel bámult, a Juda vendégének arcába. A vándor ott ült Juda mellett, guanyasztva burkolózott szakadt ruhájába és teste ugyresz-

ketett, mint a szűkölő kutya, mikor várja a verést. Csak néhány pillanatig tartott. A násznép már másfelé figyelt, de Juda észrevette bátyjának merev nézését és látta a vendég didergő megreszketését. Egy pillanat még és Simeon úgy veti magát a vándorra, mint a tigris az áldozatára. De Judának egy parancsoló szemvillanása — és Simeon szótlanul ment vissza ülőhelyére.

— Tánctot a menyasszonynak! — kiáltott Juda — és a násznép hangos biztatásokkal hívta kedvencét: Ahalibáma, Ahalibáma! Ahalibáma, az idumeus lány mosolyogva szökött ki a közepre és megcsörgette feje fölött a kis dobot.

Juda pedig a vándor felé fordult. — Most vendégünk vagy Chacór, — és Juda vendégének nem kell felnie Juda haragjától. De úgy vigyázz, hogy Jiszraél sátrai kívül istened ne hozzon a mi utunkba, mivelhogy áll még a számotadás miközöttünk.

A fuvolák halkán lehelték ki magukból a lelkesítőmozgató muzsikát, Ahalibáma, az idumeus leány táncos fiatal testen végig hullámozott a fuvolák hangjának minden fordulása, a férfiak komoly elmerüléssel nézték a hajladozó lányt és Onán, a sápadt vőlegény, fölemelkedett ültéből, otthagya menyasszonya kerevetét és lassan kiment a sátorból. Senki se hallott, senki se vett észre Juda szavaiból egy hangot se, csak Támár, a menyasszony ült megint merev előrehajolással kerevetén és tekintete úgy tapadt rá Juda szájára, mintha tágranyílt nagy szemével hallgatná az apósa beszédét.

Hetedik fejezet.

A hold olyan volt, mint a mágusok varázslatos ezüstantyérja, gyémántkövekkel szik-

ráló, lakodalmas baldachinon és a vadlilomok nyujtakozva úgy küldötték feléje szerelmes illatukat, mint amikor vágyódó szűzek, ágyukban magasan kitarják karjukat az ösmereitlen messzi felé, ahol a szerelmet és kielégülést sejtik. Onán, a tépelődő, ott ült a vadlilomok és nárdusfüvek illatos szőnyegén, messzire bujdosott a maga lakodalmas nászszékéjére elől és a hajnali harmat átjárta megdidergő testét. A sátrak feszülő vászna, az előmlő holdvilágban beléféhérltet a nyári éjszakába és Onán a tépelődő, szomorúan nézte őket, a belülről ki villanó fáklafényt és hallgatta a hárfások ujjongató lakodalmas énekét:

Szeretőd hová lett, te gyönyörű asszony Szeretőd hová ment, keressük meg őtet. Kertbe ment a kedves, a balzsamágyakra Kertben legeltetni, lilomot tépni.

Onán megfordult ültében, hogy ne láthassa a sátrak fehér lapját és arcát nekifordította az ezüstös holdnak. Fiatal, sápadt arcát belémartotta a hold előmlő fényességébe és pelyhedző fekete szakála úgy fonta körül állat és halántékát, hogy a mindent magába olvasztó éjjeli sötétségben csak egy sápadt, testetlen arc és homlok látszott, amint merev mozdulatlanul áll a levegőben és mered a hold tányérjába.

Chira, az adullámi pásztor kezét halkán rátette Onán vállára. A lakodalmas sátor belsejéből úgy lopózkodott háta mögé, mint egy vizslató kutya, biztos szímmal és irányt nem tévesztő halk ledobbanással. A sápadt arc mozdulatlanul meredt a hold felé.

(Folytatjuk.)

kormányzót Londonból meg kell helyzetében erősíteni, mert csak akkor lesz módjában határozottsággal cselekedni.

Dr. Weizmann az amerikai helyzetről összegező rövid jelentést tett és előre bocsátotta, hogy az amerikai szakadás sem politikailag, sem pénzügyileg nem vonhat komolyabb következményeket maga után. Nyilvánvalóvá lett, hogy az urak, akik egy év előtt kijelentették, hogy Amerika nem fog pénzt adni, a legsúlyosabb akadályokat gördítették a munkák elé, amit intézzenek el lelkiismeretükkel. Át van hatva, ugymond, a gondolatától, hogy intenzív munkát mellélt és a Palesztina-kérdés megnyugtató szabályozásával — és a kongresszusnak ez a tulajdonképeni feladata — Amerika évente több milliót fog a cioni munka rendelkezésére bocsátani.

A referátum mely hatást keltett és nagy tetszést aratott. Dr. Weizmann újból szólásra emelkedett, hogy javasolja Jabotinskinék, Cowennek, Leichtheimnak, Edernek és Rupinnak a bizottságba való beválasztását. Dr. Thon javaslatára az e kérdés fölött való határozathozatalt, ugyszintén a referátumok fölött a vitát délutánra halasztották. A vitában kizárólag az Intéző Bizottság tagjai vehettek részt.

A két délutáni órában Lichtheim a kongresszus előkészületeiről tett jelentést és az új szervezeti szabályzathoz kért szót. Mindenekelőtt a választás rendjéről szóló határozatokat olvassa fel. Az új szervezeti szabályzat elkészítése céljából javasolja egy harminctagú és nyolctíztagú tagú végrehajtó bizottság megválasztását, amelynek egyik része Londonban, másik része Palesztinában ülésessen. A londoni és a palesztinai végrehajtó bizottsági tagok egy-egy kollegiumot alkotnának, amely a hatáskörük alá eső intézmények vezetőit kijelöli. Lichtheim javasolja továbbá, hogy a határozati javaslatok kidolgozása céljára külön bizottságot küldjenek ki.

Merominszki a napirend fölött megindult vitában javasolja, hogy a kongresszust későbbi időpontban tartassák meg és pedig nem Karkibadban, hanem Bécsben. Vitája a végrehajtó bizottságnak azt a jogát, hogy e kérdések fölött az Intéző Bizottság meghallgatása nélkül döntsenek. Először hosszú vita támadt, amely Sprinck javaslatával végződött, aki e kérdés elintézését a Palesztina vita befejezése utáni időre kívánta elhalasztani. Most egy tiztagú bizottságot választottak, amely a kongresszus előkészítését és a szervezeti szabályzat elkészítését vállalta.

Briand botrányosoknak nevezi a lipcsei ítéleteket

— Az Új Kelet tudósítójától. —

A lipcsei törvényszék felmentő ítéletei, mint már az „Új Kelet” megírta, erősen foglalkoztatják a francia közvéleményt. Nemcsak a túlzó sovinszta lapok, de a felelős kormánytényezők is a békeszerződés megszegését látják ebben Németország részéről.

A Havas úrnökség jelentése szerint Briand francia miniszterelnök a póthital tárgyalásánál a szenátusban a lipcsei törvényszéki tárgyalásra vonatkozólag kijelentette, hogy az ottani bírósági ítéletek a hadibűnösök ügyében botrányosak. A Stangel tábornok ellen lefolytatott per alkalmat adott a sovinsztáknak alacsony tüntetésre. Az ítélezési komédia folytán elhatároztuk — mondta a miniszterelnök, — hogy saját ügyeinket magunk intézzük el. Vajjon a nagyhatalmak fognak-e bennünket követni, az az ő ügyük. Mindenki védi jogát, ahogy tudja. Németország megértheti, hogy itt az ideje, hogy álláspontját módosítsa.

— Elhatároztuk, Németországnak megmutatjuk, hogy van erőnk. Megmondtuk, hogy Duisburg, Ruhrort és Düsseldorf megszállásának csak akkor lesz vége, ha Németország a békeszerződésnek eleget tesz, főképp a hadibűnösök megbüntetésére ügyében. Nem fog senki csodálkozni, ha az igazságszolgáltatást, melyet Németországban nem valátunk, itthon fogjuk keresni.

Dönő harc a kormány ellen

— Az ellenzék és a liberális-párt kivonult a parlamentből — A liberálisokkal való megegyezés — Együtttes királyi kihallgatás előtt

— Az Új Kelet tudósítójától. —

A kormány és az ellenzék harca a végéig kiéleződött. A szövetkezett ellenzék Argetoianu miniszter egy súlyos sértése miatt kivonult a parlamentből és annak munkájában tovább nem akar résztvenni. A beavatottak előtt nem meglepetés, hogy a liberális-párt is csatlakozott az ellenzéknek ehhez az akciójához és most már egy fronton indítják meg a legélesebb harcot Averescu kormánya ellen. Tegnap a királytól közös kihallgatást kértek az ellenzék vezetői, de a kihallgatásra csak hétfőn kerül a sor.

Az Új Kelet néhány nap előtt egy feltevéstől beavatott politikusként által kapott információk alapján megírta, hogy az ellenzék és a liberális-párt megegyezett egymással és a kormány megbuktatására döntő lépésre szánják el magukat. A bekövetkezett események mindenben erősítik hirtudásunkat. Románia belső politikája hónapok kinos és káros vajudása után eljutott a döntő eseményekig. Valószínűleg már a legközelebbi napok meglepő eseményekkel fognak szolgálni. Vagy megerősödik az Averescu-kormány, vagy helyet kell adnia az ostromlóknak. Mai tudósításunkat az alábbiakban közöljük:

„Lehetetlen a kormánnyal való együttműködés”

Az ellenzék ma délután a Majestic-szállóban a tegnapi kamarai eseményekkel kapcsolatosan értekezletet tartott. Az értekezleten az ellenzék vezetői beszámoltak arról, hogy tegnap az ülés után audienciát kértek a királytól. A felség azonban nem volt a fővárosban és tudomásukra adták az ellenzék vezetőinek, hogy holnap, vagy legkésőbb hétfőn fogadják őket a király.

E bejelentés után Maniu, Vajda, Mihailache, Inculetz és Jorga beszélt. Jorga kijelentette, hogy azonosítja magát az értekezlet határozataival. Az egyesült ellenzék értekezletén első ízben vett részt Stere Constantin is. Valamennyi szónok kifejezést adott annak a véleményének, hogy a jelenlegi kormánnyal lehetetlen az együttműködés.

Az ellenzék értekezletével egyidőben Bratianu Jonel lakásán is értekezlet volt, amelyen állítólag elhatározták, hogy a liberálisok a federációval együtt a legerélyesebb akciót indítják a kormány megbuktatására. Hosszabb vita után elhatározták, hogy a liberális-párt a kamara mai ülésén nyilatkozatot olvas fel és visszavonul a parlamentből.

A parasztpárt Stere-csoportja kijelentette, hogy ámbár bizonyos fentartással van a kamarából való visszavonulást illetőleg, mind amellel csatlakozik a federáció többi csoportjának elhatározásához és deklarációt tesz a parlament mai ülésén.

Megegyezés a liberálisokkal

Az „Adeverul” írja a következőket: Beavatottak úgy tudják, hogy néhány nappal ezelőtt Mihailache tudta nélkül megállapodás jött létre a federáció és a liberális-párt között. A megállapodás célja az Averescu-kormány megbuktatása. Az új kormány a liberálisokból és a federáció tagjaiból alakulna.

Ami a kormány bukttatási kampányi illeti, úgy határoztak, hogy azt a „Resica”-ügy tárgyalásakor indítják meg és ez alkalommal az ellenzék ürtögyet fog keresni a parlamentből való kivonulásra. Ennek megtörténte után a liberálisok a federációval együtt kezdik meg a harcot egész országban a kormány ellen.

A federáció körében nagy meglepetést keltett a liberálisokkal létrejött titkos megegyezés, főképp, hogy Mihailachet a parasztpárt vezetőjét befejezett tények elé állították. A parasztpárt értekezletén Mihailache a parlamentből való kivonulást ellen foglalt állást.

Mit mondanak a kormánypártban.

A néppárt egyes vezetői azt hangoztatták, hogy már három nappal ezelőbb értesültek a liberális komplattról és Averescu tábornok nyomában felvette a harcot, mert nem akar a liberálisok

diktatúrája alatt kormányozni. A kormánypárt el van szánva a legerősebb küzdelemre és semmi szín alatt sem teszi le a fegyvert Bratianuék előtt.

Averescu tábornok manifesztumot intézett a parasztsághoz, melyben bejelenti, hogy az agrárreformról szóló törvényt beiktatják az ország alkotmányába és annak végrehajtását haladéktalanul megkezdik.

A kamara — ellenzék nélkül

A kamara mai ülésén a miniszterek közül jelen volt Averescu, Titulescu, Garoflid, Popovics Dori, Groza. Az ellenzék nincs jelen, kivéve a szocialistákat.

Averescu miniszterelnök: Tegnap igen sajnálatos incidens játszódott le az ülés végén. Tekintetbe kell venni, hogy nyolc hónapja folytonos aktivitásban vagyunk. Csak ez a megfeszített munka magyarázhatja meg, hogy két régi képviselő tegnap majdnem tettelegességre vete-medott. Konstatálom a tény, hogy az ilyen incidensek oka az általános kimerültség. Az afér abból keletkezett, hogy a belügyminiszter olyan kifejezéssel aposztrofálta az egyik képviselőt, amely nem felel meg a parlamenti szokásoknak. A miniszter most kijelentem, hogy nagyon sajnálja szavait és azokat fentartás nélkül visszavonja.

A kamara ezután az adójavaslat módosításait tárgyalta, melyeket a szenátusi vita alkalmával a pénzügyminiszter elfogadott. Ennek megszavazása után elnök jelenti, hogy a beszarábiai visszaélések megvizsgálására kiküldött bizottság benyújtotta jelentését a kamarához. Kéri a sürgősség kimondását, mihez a Ház hozzájárul.

Ezután a kamara megszavazta az egészségügyi törvény módosításáról, valamint az ügyvédi testület működésének szabályozásáról szóló törvényjavaslatokat, majd az erdélyi agrárreform került megvitatás alá.

Bratianuék akciója

A Román Távirati Iroda jelentése szerint udvari körökben erősen cáfolják azt a hírt, hogy az udvar támogatná Bratianu akcióját a kormány megbuktatására. A király mint mindig, ezuttal sem elegendik a pártküzdelmekbe és az udvar is távol áll minden pártpolitikától.

A liberális-párt együttműködése a federációval, illetve együtttes kivonulása a parlamentből Constantinescu szenátornak köszönhető, aki a párt tegnapi akcióját vezette.

A király elé

Egy ellenzéki delegáció, melynek tagja Jorga, Duka, Marsescu, Angelescu és Sassu a liberális-párt, Maniu, Vajda-Voevod és Popovici az erdélyi nemzeti-párt, Mihailache, dr. N. Lupu és Junian az óromániai parasztpárt, Inculetz és Pelivan a beszarábiai parasztpárt, Nistor a bukovinai párt részéről a királyi palota elé vonult, hogy a királytól kihallgatást kérve kijelentsék, nem tudnak tovább dolgozni a jelenlegi kormánnyal. A képviselőket Angelescu őrnagy fogadta, aki közölte, hogy a király jelenleg nem tartózkodik a palotában. A delegáció még rövid ideig várakozott, de mikor a király ezután sem érkezett meg, deklarációt adtak át az udvarmesternek, amelyben tudomására adják a királynak, hogy nem tudnak tovább dolgozni a többséggel.

— A Ceire Olon világszervezet erdélyrészi központja ezúton hívja meg a 17-én vasárnap délután 4 órakor tartandó ismeretterjesztő előadásra az összes zsidó munkásokat, szakmára való tekintet nélkül. Előadók: dr. Ellner Zvi és Kesztenbaum Zoltán.

— Vasúti értekezlet Bukarestben

A kolozsvári üzletvezetőséghez tegnap távirat érkezett, amelyben közlik, hogy a vasutasok a husz százalékos fizetésemelésének kulcsát július 19-én tartandó értekezleten állapítják meg. A távirat azt is közli, hogy az első kiutalás az értekezlet után tíz nappal, tehát körülbelül augusztus elsején lesz.

A germán lei új beváltási módja

Százhuszonnyolc helyen lehet a bankjegyeket kicserélni

— Az Uj Kelet tudósítójától —

A germán lei kicserélése egyelőre zavartalanul folyik, bár kereskedők, különösen azok, akik aprópénzt forgalmaznak, nagyon tartanak attól, hogy a germán bankjegyek a nyakukon maradnak. Ezért több ízben testületileg jártak a pénzügyi főigazgatóságnál, azzal a kéréssel, hogy a beváltási határidőt tolják ki legalább két héttel, vagy pedig más módon biztosítsák őket, hogy a germán lei nem marad vissza értéktelen papirosnak a fiókjukban. A főigazgatóság ez ügyben előterjesztést tett a bukaresti kormányval, amely elfogadható megoldást talált. A germán pénzt ugyanis hétfőtől kezdve nemcsak a Banca Nationala és annak fiókjai fogják beváltani, hanem egyéb pénzügyekkel foglalkozó állami hivatalok is.

Ez ügyben *Tea* pénzügyigazgató a következőket volt szives fölvilágosításul mondani:

— Különösen a vidéket érintette kellemtelenül, hogy nem volt minden esetben kéznél hivatal, amely a kicserélést gyorsan végezhette volna. Az adóhivatalok legfőképp nem rendelkeztek elég Banca Nationala pénzjeggyel, úgy hogy a vidéki ember kénytelen volt

költséggel és idővesztéssel járó fáradságos munkát végezni, míg pénzt állandó értékű bankjegyekre válthatta be. Előterjesztésünkre most a kormány elrendelte, hogy minden pénzügyigazgatóság és minden adóhivatal *feltétlenül* váltsa be a Banca Generala pénzjegyeit. A Banca Nationala pedig utasítást kapott, hogy a hivatalok szükségleteit később is érvényes pénzjegyekkel lássák el haladéktalanul. Ez most már biztosítja a kicserélés zavartalanulását. Eddig ugyanis az országrészben mindössze tíz helyen lehetett becserezni a bankjegyeket, hétfőtől kezdve pedig huszonkét pénzügyigazgatóság és kilencvenhat adóhivatal végzi a munkát. A közönség nyugodt lehet, s bő végéig mindenki lebonyolíthatja a becserezés munkáját.

Az új beváltási módtól függetlenül a Banca Nationala kolozsvári fiókja szintén is a régi rend szerint cseréli be a bankjegyeket. Hétfőn, kedden, szerdán és csütörtökön a magánosok, pénteken, szombaton az állami hivatalok és bankok germán bankjegyeit cseréli be. Az ötven banis germán pénzt nem váltják be, minthogy azok további rendelkezésig érvényben maradnak.

Friedrichék megkezdték a harcot Horthy ellen

Beniczky leleplezése a nemzetgyűlésen — Friedrich mentelmi jogának megsértése

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Budapest, jul. 16. A magyar nemzetgyűlés legutóbbi ülése szokatlan izgalommal folyt le. Ruppert Rezső folytatta leleplezését Czizmadia Sándorról és az általa szerkesztett „Igazság” című lapnak tízmillió panamájáról. Bethlen miniszterelnök kénytelen volt a panamát részben beismerni, de beismerést jelent már az az állítása is, hogy Ruppert lopott aktákkal dolgozott. A nagyobb szenzáció ezután kezdődött. Beniczky Ödön volt belügyminiszter állott színpadra és bejelentette Friedrich István mentelmi jogának megsértését. Felolvassa az alábbi táviratot, amely még a Károly-puccs idején kelt.

Magasházy távirata

„Körletparancsnokság Szombathely.

Friedrich István és minden gaztetre képes cinkostársai urban vannak Szombathely felé. Bárhol találhatunk, de feltétlenül a város határa előtt letartóztatandók, tekintet nélkül mentelmi jogukra, mivel Friedrich Istvánnal mindenképpen lehet készülni, letartóztatásánál a legnagyobb óvatossággal kell eljárni. Fölvette: Olvashatatlan nevű főhadnagy. Leatta: Magasházy.”

Ónási zaj és vihar támadt erre. (Magasházy Horthy szárazságára.)

Szilágyi Lajos: Ez ellen kell harcolni!

Beniczky Ödön: Kérdeznem kell tehát, hogy mi történik ebben az országban: Ki az a Magasházy, aki ilyen rendelkezést ad ki, hogy képviselőket távirattal csak úgy egyszerűen le lehet tartóztatni?

Grieger Miklós: El kell azonnal bocsátani!

Beniczky Ödön: Szeretném tudni, mik azok a gaztettek, amelyekre Friedrich István és cinkostársai képesek? Mik lehetnek azok az óvatossági rendszabályok, amelyeket Friedrich István letartóztatásánál követni kell és kik azok a minden gaztetre képes cinkostársak?

Dinich Vidov és Tasnády Kovács József (kijárván): Mink vagyunk azok!

Beniczky Ödön: Föl kell vetnem azt a kérdést, hogy mi történhetik kint az országban, ha velünk, nemzetgyűlési képviselőkkel így merészeinek banni. Mik történnek az ugynevezett másodosztályú állampolgárokkal? Bejelentem Friedrich István mentelmi jogának megsértését. (Nagy zaj.)

Friedrich a kormányosság ellen

Friedrich István kér szót. A miniszterelnök azt mondotta, hogy a kormányban nincs semmi takargatni valója. Kötelességem, hogy hitelt adjak a miniszterelnök szavainak. Elhiszem tehát, hogy a kormányban nincs takargatni valója. Lehet azonban, hogy sok mindentől nem tud a miniszterelnök. Ha érdeklődik a dolgok xant, szivesen szívesen fölvilágosíthatok. Ha valakinek, úgy nekem jogom van rekrimínálni. A kormányosság, amely nemcsak

a lakásomból akar kitérni, hanem le is akar tartóztatni... (Nagy zaj, közbeküldések: Nem a kormányosság!) Friedrich: bocsánat, én jól megvágatom a szavaimat, ezen a táviraton a kormányosság van aláírva. Én nem akarok ettől a kormánytól elégtételt, de elégtételt akarok a nemzetgyűléstől.

Szilágyi Lajos: A nemzet neked elégtételt fog adni.

Friedrich István: Nyugodtan várom be a mentelmi bizottság határozatát és kérem barátaimat, hogy ők is várják azt be.

Tomcsányi miniszter kijelenti, hogy a sürgönyről nem tudott, de a kormány elégtételt szolgáltatt annak, akit megillett.

Nagynémet agitáció Nyugatmagyarországon

Budapesti jelentés szerint Nyugatmagyarország nagy agitáció folyik és a nagynémet kiküldöttek azt hangoztatják, hogy Nyugatmagyarországnak nem lesz kára a csatlakozásból, mert nem a legyengült Ausztriához, hanem a megerősödött és hatalmas Németországhoz fog tartozni. A soproni rendőrség ma elrendelte a Nyugatmagyarországon tartózkodó összes agitátorok letartóztatását.

Az osztrák kormány arra az álláspontra helyezkedett, hogy Magyarországgal a nyugatmagyarországi kérdést illetőleg közvetlen tárgyalásokba nem bocsátkozik, mert a trianoni békeszerződést már ratifikálták és így Nyugatmagyarországnak Ausztriához való csatlakozása véglegesen tekinthető.

Windischgrätz külsőeseti bizonyítékait

Windischgrätz herceg egy könyvomatossnak közlés végett kiadta azokat az aktákat, melyekkel Károlyi Mihály gróf hazatérését akarja bizonyítani egy francia képviselővel való összeköttetése alapján.

Károlyi Mihály különben Spalatóból egy bécsi laphoz hosszabb táviratot intézett, amelyben szemerszedett hazugságoknak bélyegzi Windischgrätz állításait.

Repington beszámolója dunai utjáról

London, jul. 15. (Damian.) Repington ezredes beszámol dunai utjáról. Budapestet ajánlja a Duna-bizottság székhelyül.

A portorosei konferencia

Budapest, jul. 15. (Damian.) Diplomáciai körökből származó hírek szerint a portorosei konferenciát szeptember 12-én fogják megtartani.

Hlinka pártot alakít

Prága, jul. 15. (Damian.) Hlinka képviselő ki fog lépni a katolikus pártból és külön szlav pártot alakít. A katolikus párt támogatja a kormányt. Az új párt ellenzéki lesz.

PISZPUS

(—) Nagyon kíváncsian várjuk, hogy Eudapesti székesfőváros tanácsa alkalmazni fog-e még százharmincegy zsidó tisztviselőt. Nem azokról van szó, akik már eddig is alkalmazottjai a magyar fővárosnak, hanem új tisztviselőkről, akiket csak most vennének fel. Persze mindenképpen megérdekel a kérdés, milyen rögzítve szállt belénk, hogy éppen a keresztény kurzus idején és Wolff Károly főudvarnagyi bíró törzsfőnöksége alatt kívánjuk a várostól, hogy százánál több zsidó tisztviselőt alkalmazzon. De megmondjuk az okát. Wolff Károly ur és társai hevesen támadták a zsidók kezébe jutott városi adminisztrációt és követelték, hogy a honfoglaló fajmagyarok ivadékaik legyenek be számárujukhoz illően a nem is színeskura, hanem elég nyomorúságos városi stallumokba. Mi történt erre? A városi tanács elkészítette a főváros alkalmazottjainak statisztikáját „felfekesztek” szerint. Kiderült ebből a statisztikából, hogy a 22.605 városi alkalmazott sorában 1478 darab összesen a zsidó, vagyis hat és fél százalék. Minthogy pedig a zsidóság számaránya az országban hét egész és négy század százalék, a numerus klauzuz alapján még 184 zsidó tisztviselő esedékes. Az esedékességet azonban valószínűleg úgy fogják értelmezni, hogy azok is kiesnek állásukból, akik még benne vannak.

— Monsieur Carpentier és Mister Dempsey

összemérték az öklüket. A mészó is, a miszter is ahoz a világhíres fajtához tartozik, amely az öklével keresi meg a mindennapi kenyerét. Aki figyelni az öklöző sportot, tudja, hogy mindketten bajnokai a boxnak. Az elmúlt év világbajnoka a francia Carpentier volt, de az amerikai miszter porondra hívta és szót: vagyok olyan bajnok mint te, vágok olyan pofont, mint te. És vágott. Nem olyat, sokkal nagyobb. Monsieur Carpentiernek beletörtött az orrcsontja. A közönség tapsolt, ujjongott, toporzékolt, odavolt hallatlan extázisban, éljen a miszter, az új világbajnok! De Carpentiernek is élnie kell és ime élni is fog, mert őt sem a sors, sem Dempsey öklöcsapásai nem tudták végleg leteríteni. Egy kis csonttörés nem számít a boxbajnoknál, orrcsont beforr, mondja magában és még meilött beforr, siet felvenni a fájdalomdíjat, amit a zsüri kétmillióöttszáz ezer francia frankban állapított meg. Dempsey mint győztes is ugyanannyit kapott. Meg is érdemli! Ha nem volna bajnok és éjjel a sötét párisi utcán törté volna be versenytársa orrát és nem a kivilágitott aréna porondján, nem harmadfél milliót, de harmadfél hónapot kapott volna. C'est la guerre! Hja, ilyen a háboru, amely törvényekkel szentesíti az orrbetörést és súlyos milliókat fizet érte.

— Lám, Csehszlovákiában már bátrabban csinálják a dolgot. Igaz ugyan, hogy van az emberi bátorságnak bizonyos foka és válfaja, amit köznyelven szemérmelenségeknek szoktak nevezni. Vigasztalódjunk: nem telik belé őt esztendő és nekünk is meglesznek a magunk „bátor” emberei. Csehszlovákiában a tegnapi negyvennyolcas magyar zsidók egyetlen lendülettel mózesvállalás csehekké lettek. Valóssággal isteni humor, mikor egy dr. Spierer nevű ur, német és magyar újságnyilatkozatokban bizonygatja, hogy ő izraelita vallású cseh. Egy gondolná az ember, hogy ezt cseh nyelven kellene bizonygatnia. De hat cseh nyelvtudománya egyelőre még csehül áll. Egy új nyelvet megtanulni, hiába, az nem megy úgy maról holnapra. Maról holnapra legföljebb csak a nemzeti hozzátartozóságot lehet ledobni és fölcserélni. Tegnapi még vad magyar volt, ma már vad cseh. De azt meg kell adni, hogy konzekvenstül az. Tegnapi a magyar államiság nevében hazatért a cionistákat, — ma, no mit gondolkodnak, ma mit tesz dr. Spierer ur? Ma magyar irredentizmussal donucijálja a csehszlovák cionistákat. Mert tudvalevő, hogy mi cionisták olyan nagyon vágyódnak Horthy és Hájjas ölelő karjai közé. No mindegy. Bizonyos az, hogy Csehszlovákiában mégis csak bátrabban csinálják a dolgot. Igaz, hogy van bizonyos fajtájú bátorság, amit köznyelven egészen más szóval jeleznek. De azért vigasztalódjunk. Nem telik belé őt esztendő és nekünk is meglesznek a magunk „bátrak” — és akik ma még sújtások ruhában járnak és szerelmes csókokat küldenek Horthy kutyakorbácsának nyelére, holnap, mint izraelita vallású románok, magyarszimpátiákkal fognak vadozni bennünk. Mert mindegy, ha a holnap mindjárt őt vagy tíz esztendő is... Ez az asszimiláció lélektana és utja.

Dr. Nicolau bukaresti polgármester Kolozsváron

Tanulmányozza a közegészségügyi intézményeket

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Az orvoskongresszus lezajlása után, ennek egyik illusztris tagja, dr. Nicolau, Bukarest helyettes polgármestere Pop városi főintéző kaulauzálása mellett meglátogatta Kolozsvár összes közegészségügyi intézményeit és a legnagyobb m. fellegedéssel jelentette ki, hogy sok tekintetben fölülmulják a főváros hasonló intézményeit.

— Csodálom, mondotta dr. Nicolau, hogy megfelelő gépek és mérnökök nélkül ily szép eredményeket tudtak elérni. Nálunk ugyanis három mérnök végzi azokat a teendőket, amelyek itt Totolanu dr. fáradságtalan munkásságáról tanuskodnak.

Az orvos-polgármester bejárta a Tornavivoda udvarán elhelyezett sátorvárost és annak a reményének adott kifejezést, hogy a tervbevetett vásárcsarnok véget vet az ottani állapotoknak. Ez volt a véleménye a vágóhidról is, de közölték vele, hogy a város a legrövidebb időn belül felépíti a teljesen modern, új vágóhidat. Megnézte a személtlerakódó helyeket, valamint az utcák tisztántartása iránt is érdeklődött. Legjobban a hatalmas járványkórház nyerte meg dr. Nicolau tetszését. Helyeselte, hogy minden osztálynak külön kádfürdője van. A közös tömegfürdónél némi átalakításokat javasolt.

— A regátban — mondta — erre a célra ilyen nagyarányú kórházak egyáltalán nincsenek. De gondunk lesz rá, nekem és a főpolgármesternek, aki szintén orvos, hogy Kolozsvár példájára, az ország valamennyi jelentékenyebb városában hasonló intézmények létesüljenek.

Külön időt szentelt dr. Nicolau a Magyar-utca 60. szám alatt lévő „Spitalul de femei” női kórház meglátogatására. Ebből az alkalomból diadalkapuvál és virágokkal díszítették fel a kórházat. Dr. Stanca Domokos igazgató-főorvos végigvezette vendégét a kórház összes osztályain, megmutatta a varrodát és a konyhát. Dr. Nicolau nem bírta megérteni, hogy egy ember, meglehetősen mostoha anyagi viszonyok között, mint volt képes egy olyan nagy és szép munkát elvégezni, még ha naponta 18 órát dolgozik is. A látogatás után ezekkel a szavakkal búcsuzott el dr. Nicolau: „Sokat tanultam Kolozsvártól e rövid idő alatt és mint regátbeli, büszke vagyok arra, hogy önöket utánozhatjuk.”

A besztzercei helyicsopart közgyűlése. Besztzerceiről jelentik: Az E. Zs. N. Sz. helyi csoportja 17-én tartja meg rendes évi közgyűlését. A tárgysorozathól kiemelendő dr. Eskóles elvtársunk előadása, valamint a vezetőség megválasztása, mely erősen foglalkoztatja a besztzercei zsidóságot. E közgyűlésen megbeszéltek a július 31-én megartandó nagyszabású miting ügyét. A mitingnek konferencia jellege lesz és a világkongresszussal kapcsolatos teendőkre fog kiterjedni. A mitingnek jelenik Glaser Mósa kolozsvári főrabbi, akit besztzercei utján ötvenöt tagú bizottság fog elkísérni. A főrabbi és kísérete külön vonatot kap a Szamosvölgyitől és utközben a szamosújvári, dési és bethlani csoportok kiküldöttei fognak hozzájuk csatlakozni. Fogadtatásukra lelkesedéssel készülnek a besztzercei cionisták.

Keresztények az antiszemizmussal szemben. Londonból jelentik: A brit zsidó-társulatok konferenciáján, amelyen az anglikán és a keresztény egyházak két-két küldöttest képviseltettek magukat, határozatot hoztak az antiszemita kampány ellen, amelyet mostanában az angol sajtó egy része kezdett. A konferencia legközelebb proklamációban fogja fölviágosítani a híveket az antiszemitizmus rejte t céljairól.

Az Ica folytatja munkáját. Londonból jelentik: A Jewish Colonisation Assosiation (Zsidó Gyarmatosító Társaság) Palesztina-bizottsága cáfolja a rosszakaratu híveket, amelyek az Ica megszűnéséről szólnak. A társaság zavartalanul folytatja a munkát és legközelebb nagyobb földvásárlási akciót indít Palesztinában.

Kolozsvárról Budapestre

A legkedvezőbb vonat Romániából Magyarországra — Julius 17-től kezdve közlekedik

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Románia és Magyarország vasuti összeköttetésére rendkívül jelentős intézkedés történt a napokban. A CFR. kolozsvári üzletvezetősége Nagyvárád és Kötégán között új vonatpárt helyezett forgalomba, amelynek menetrendjét a magyar és román fővonalakon közlekedő két legfontosabb vonat menetrendjére való tekintettel állapították meg. Ezzel a közbeső vonattal tízennégy óra alatt lehet Kolozsvárról Budapestre jutni. A menetrend a következő:

Kolozsvárról a 15. számú gyorsvonat indul délelőtt 11 óra 55 perckor, Nagyvárádra érkezik délután 4 óra 10 perckor, Nagyvárádról az 5010. számú új vegyesvonat indul 4 óra 46 perckor, Kötégánra érkezik 7 óra 6 perckor, a MÁV. vonatja indul 9 óra 25 perckor Budapestre, a Nyugati pályaudvarra érkezik éjjel 4 óra 40 perckor.

Visszafelé Budapestről a MÁV. vonatja a Nyugati pályaudvarról indul este 8 óra 35 perckor, Kötégánra érkezik reggel 7 óra 55 perckor, az 501. számú új vegyesvonat indul 10 óra 30 perckor, Nagyvárádra érkezik 12 óra 48 perckor, a 16. számú gyorsvonat indul 1 óra 48 perckor, Kolozsvárra érkezik este 6 óra 2 perckor.

A Budapestről jövő vonattal Szatmár, Máramarosziget és Belényes felé is van Nagyvárádon csatlakozás. Az új vegyesvonatokon Nagyvárád és Kötégán között teheráru is lehet szállítani. A vámvizsgálat Kötégánon van, az utleveleket Nagyszalontán vizsgálják.

Az 5010—11. számú vonatokat július 18-án helyezik hivatalosan forgalomba.

Agörög offenziva sikere

Tárgyalások Jugoszláviával és Romániával — Take Jonescu Athénbe megy

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Páris, jul. 15. A nagy lendülettel megindított görög offenziva látszólag jelentékeny eredményeket ért el a kisázsiai front több szakaszán. A törökök az egész vonalon kemény ellentállást fejtenek ki. A görög hivatalos jelentések szerint a görög csapatok Jehiser és Hassa Pasa vonalig jutottak. A centrumban hatven kilométernyire nyomultak előre a görögök.

A görög kormány mégsem bizik túlságosan ezekben a kezdő sikerekben. Az offenziva első napjai helyi jelentőségű eredményeket hoztak ugyan, a törökök frontja azonban még nem ingott meg, ellentállásuk szívós: a görög hadvezetőség tart tőle, hogy e támadásra a törökök hatásos ellentámadással fognak felelni. A görög kormány tehát nem éri be ezekkel a látszólagos harcéri sikerekkel és mert nem bizik már a szövetséges hatalmak katonai támogatásában, közvetlen szomszédaitól vár segítséget.

A görög kormány most Jugoszláviával és Romániával tárgyal, hogy ezt a két államot bevonja háborújába. Jugoszláviának és Romániának azonban még közvetett érdeke sem fűződik Kisázsiahoz, onnan veszély nem fenyegeti se politikai, se gazdasági téren. Ezért aligha remélheti a görög kormány, hogy akár Jugoszláviától, akár Romániától közvetlen katonai segítséget kapjon. Bukaresti jelentés szerint Take Jonescu külügyminiszter az ősz folyamán Athénbe utazik, ahol a román-görög közeledésről fog tárgyalni. Ezek a tárgyalások azonban valószínűleg mit sem fognak változtatni a görögök kisázsiai helyzetén.

Az emigráns oroszokért

Genf, jul. 15. (Damian) A népszövetség tanács elhatározta, hogy nemzetközi konferenciát tart az Európában szétszórort orosz menekültek érdekében. A konferenciát Genfben tartják meg.

HIREK

Az UJ KELET telefonjai:

Szerkesztőség: 977
Kiadóhivatal: 844
Zs. N. Sz. 558

Közeledik az évforduló

A Zsidó Nemzeti Alap erdélyrészi iróddja körleveleket küldött széjjel. Mi különös lehetne a Nemzeti Alap egy-egy körlevelében, vagy újszerű, vagy jobb, vagy löbb, mint az eddig megszokottakban? Kérés, biztítás, biztatás, lelkesítés, — mi más lehetne benne, — évek óta megszokott dolgok, — és mégis. Ez a mostani körlevél olyan nagyon elgondolkoztató, olyan jótékonyan lelkesítő és zsidó és zsidó a szavak, betűk és értelmek leglelkesei. Az egész körlevél tartalmát egyetlen mondatba is össze lehetne foglalni, talán így: Zsidók! Tamuz huszadikán ne feledkeztek meg a Herzl-erdőről. Vagy talán így: Zsidó férfiak! Vagy talán így: Zsidó lányok, szépek és fiatalok! Közeledik Tamuz hónap huszadika, a legnagyobb zsidó halálának évfordulója.

Van idő, amikor halálások évfordulója megszűnik gyásznapnak lenni, mikor a halott, „lerázdni ami benne földi, egy élető eszmévé finomul.” Nem speciális zsidó jellegzetesség ez, közös vonása ez az összes kultúrnépeknek. És mégis, mennyi elgondolkoztató másszerűség, mennyi speciális zsidóság, napkeleti, lelkesítő-mogató sémita ősjellegzetesség a módban, amikor és ahogyan mi ünnepeink halotti évfordulót: Tamuz huszadikán.

Zászlók és gyászfátyolok lobogása, ünnepek és pompák kifelé ragyogása, olyan idegen, olyan hidegen, olyan messzi áll a zsidó „Jahrzeit”-től. Lelkek bánatosan meleg megemlékezése a mi Jahrzeitünk és könnyes, akaró fogadkozás. Es apánk halála napján mécsét gyújtunk az emlékezésnek és kaddist mormolunk szent fogadkozásul: és Herzl halálának évfordulóján olajfákba szűkken a lélek fogadkozás. Így áldozunk mi az emlékek és így állítunk szobrot a legnagyobb halottnak: nem halott ércből, — élő, virágzó, gyümölcsöt hozó, illattal és jövőnd reményekkel részegítő olajfákból. És én elültetem az én olajfámat, egy fa a nagy Herzl-erdőben Jeruzsálem tővére és az én olajfám meghozza a gyümölcsöt és az arédek és a tisztelek zsidónak áldozatos olajfája rengeteg erdővé egyesül és meghozza a maga gyümölcsöt, drága, finom, aranyszínű olajbogyókat és iskolákat és egyetemeket tartanak fenn a jövődekéből — és iskolák és egyetemek hirdetik az én olajfám dicséretét és hirdetik a legnagyobb zsidó örök dicsőségét. És az én olajfám és a tisztelek, a százezeredik zsidó olajfájából sarjadzott nagy nagy erdő, megporhanyítja, megkőti a zsidó föld szikkadt, kiszívott talaját és messzire veti életadó árnyékát, hogy suttogó lombjai közé csalja az énekes madarakat, akiknek torkán trillázva csendül az élet szent boldogsága: és a termékeny porhanyult zsidó talaj és olajfák életadó árnyéka és lombok suttogása és madarak trillázó éneke és boldogság és maga a szent, szent Élet, mind az én olajfám dicséretét zengik és hirdetik a legnagyobb zsidó örök dicsőségét.

Igy ünnepelek mi halottunk évfordulóját és milyen más ez, mennyi elgondolkoztató másszerűség, mennyi speciális zsidóság, mennyi lelkesítő-mogató sémita ősjellegzetesség van a mi megemlékezésünkben.

Zsidók, férfiak és lányok: szépek és fiatalok, Tamuz huszadikán a Herzl-erdő várja a ti olajfátokat.

g. j.

Herzl-ünnepegy Marosvásárhelyen. Marosvásárhelyről jelentik: Az itteni helyicsoport vasárnap, e hó 17-én nagyszabású Herzl-ünnepegyt rendez, amely iránt nemcsak a városban, hanem a környékbeli zsidóság körében is nagy érdeklődés nyilvánul meg. Az Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetséget Weiszburg Chajim fogja képviselni.

— **A japán trónörökös Rómában.** Rómából jelentik: Viktor Emánuel ma udvari ebédet adott Hirobit japán trónörökös tiszteletére. A trónörökös pohárköszöntőjében köszönetet mondott a meleg fogadtatásért, amelyben részesítették. Viktor Emánuel válaszában köszönetet mondott a trónörökös bensőséges szavaiért.

— **A polgármester szabadságon.** Dr. Pop Julian, Kolozsvár város polgármestere szabadságon van. Távollétében Hosszu Vasile főjegyző helyettesíti. Szabadságon van még Tomuca tanácsos, akinek munkakörét a nyaralásból visszaérkezett Tamás János polgármesteri titkár látja el.

— **Zsidó Szanatórium és Kórházegyesület.** Ma délután alakult meg Kolozsváron az erdélyi és bánáti Országos Zsidó Szanatórium és Kórházegyesület. Az alakuló gyűlés, nem mint a szétküldött meghívók jeleztek négy órakor, hanem félhatkor kezdődik a Szentlélek-utca 1. szám alatt levő Chebra Kadisa épületében. A rendezőség kéri az összes kolozsvári zsidó orvosokat, hogy a zsidó orvosi tanács megalakítása céljából a gyűlésen jelenjenek meg.

— **Kolozsvár egészségügye júniusban.** Kolozsvár város tisztviselői hivatala most állította össze a júniusi egészségügyi statisztikát. Eszerint volt egy hastífusz, három paratífusz, három diftéria, huszonkét skarlát, három pelagra (idegesek), négy orbánc, hét kanysró, három szamarhurut, öt vérhas, tizenegy tuberkulózis (valamennyi halálos), négy trachoma, negyvenkét eziillisz, negyvenkét gonorrhoea és tizenhat lágylékély. Született százhatvankilenc ember, meghalt százhatvanhét, a szaporodás tehát hét. A klinikákon hatvanzharmicegy beteget kezeltek, az elmegyógyintézetben negyvennégyet, a járványkórházban tizennégyet, a Pasteurbán kétszázötvenet, a női kórházban hatvanhatot és százkilencvennyolc nő járt ambulanciára. Az elméleti szerek egészségügyi ellenőrzésénél kifogásolni való árut csak elvéve találtak.

— **Szeptemberben tárgyalják a le tartóztatott kommunisták ügyét.** Bukarestből jelentik: A kommunisták ellen megindult katonai vizsgálat véget ért. Összesen háromszáznolcvan kommunista kerül a szeptemberben megtartandó tárgyalásra a vádlottak padjára. E monstre-pörben negyven ügyvéd fogja védeni a vádlottakat. A taruk számatöbb száz lesz.

— **Lejárt a villamosbérlet felebbezési határideje.** Ma járt le a kolozsvári villamosművek bérletére vonatkozó felebbezési határidő. Öt felebbezés érkezett a városi tanácshoz. Négyet erkölcsi testületek nyújtottak be s új pályázat kiírását kérik. Az ötödik felebbezés, amelyet hatezer adófizető írt alá, azt sérelmezi, hogy olyan nagyfontosságú ügyben, amely főleg a városi polgárságot terheli anyagilag, az ő bevonása, illetve meghallgatása nélkül döntés nem történhet.

— **A nyugdíjazott vasutasok augusztus 1-én megkapják illetményüket.** A nyugdíjazott vasutasok, a megszállással bekövetkezett változás folytán tudvalevőleg sokáig nem kapták meg nyugdíjukat. Mint a kolozsvári fűtélvezetőségtől nyert értesülésünk, a nyugdíjügyet most már véglegesen rendezték és a kiutalások visszamenőleg, az fűtélvezetőségek, illetve állomások pénztáránál augusztus 1-én megkezdődnek.

— **Házasság.** Meister Belkát eljegyezte Schönfeld Sanyi Kolozsvárról. (Minden külön értesítés helyett.)

Israel Regina és Nussbacher Mihály elváltársunk fejezdi körjegyző július 19-én kedden délután 3 órakor tartják esküvőjüket a Főter 9 szám alatti lakásuk udvarán. Ismerőseiket és jóbarátjaikat ezuton hívják meg minden külön értesítés nélkül.

— **Kettős öngyilkosság.** Sepsiszentgyörgyről jelentik: Egy fiatal jegyespár: Tekács Mariska és Vass Sándor szövődgyári tisztviselő a napokban eltűnt hazuról. Egy kisleány akadt holttestükre a szemerjai erdőben. Mellettük revolvert és levelet találtak, amelyben azt írják, hogy közös akarattal követték el tettüket és kéri a boncolás mellőzését.

— **Ismerkedőestély az áramintavásáron.** A kolozsvári áramintavásár résztvevői számára ma este félkilőcekor a vásár vendéglőjében ismerkedő társasvacsorát rendeznek, amelyen idegeneket is szívesen látnak.

— **A bejelentőlapokat a jelentkezés előtt is ki lehet tünteni.** A kolozsvári központi rendőrségtől kapott értesülésünk szerint, a bejelentőlapokat a jelentkezésre kitűzött idő előtt mindenki megkaphatja, odahaza kitűzheti és a kész lapokat a hirdetésben meghatározott napon kell beszoigálatni, ami megbízott úján is történhetik.

— **Kolozsvári utca.** Egy csomó, külsőleg lerongyolódott ember nagy dézsákat cipelve megy valahová vizért, vagy talán már déli étükért — szuronyok között. Négy-öt fegyőr feltűzött szuronyokkal halad a menet szélén és közből a fegyencok szomorú sorai. Nem tudom mit követtek el, milyen bűn terheli lelküket, de tudom, hogy mály szomorúságuk és letörtségük erős visszhanggal rezonál bennem is. Lehet, hogy nem is szomorúak, de én csak ilyeneknek látom őket. Másképen el sem tudom képzelni.

Ma is felvonultak. Az egyik ór a csoport élén haladt és lombán tartotta előre szuronyát. A Széchenyi-téri vashidnál egy autó haladt el mellettük. A szuronyos ór elmélázott és rábámult az autóra. Szembejött három fiatalember, az egyik ugyancsak révedezőn az autót nézte és — beleszaladt az ór szuronyába.

Nagy esődület, kiabálás és veszekedés. A fiatalember, kicsiny sebtől vérszeve és vadulva megragadja az ór szuronyát és dulalkodni kezd. Az ór társa feltűzött szuronnyal előre rohan és nagy lendülettel a fiatalember felé szur. A vésses pillanatban azonban kiugrik az egyik fegyenc és elkapja a test felé törő gyilkoló fegyvert. Elhuzza, csillapítja az őrt. Két másik fegyenc a dulakodókat választja széjjel és csendesíti. A többiek az ut szélén állanak és nyugodtan várakoznak. A vihar lecsendesül, a harcoló felek súlyosabb incidens nélkül szétválnak, a fegyencok visszaállnak a sorba és az utca ismét felveszi a rendes képét.

Én meredten álltam a hid szélén és szemem előtt teljesen összefolyt a vad kavargás... Nem tudtam egy pillanatig tájékozódni. De már elmentek és legjobb szeretném elfelejteni az egész történetet.

— **Tizenöt éves öngyilkos.** Sepsiszentgyörgyről jelentik: Boér Ilonka, 15 éves iskoláslány nagybátyjának, Boér ref. gimnáziumi zenetanár lakásán felakasztotta magát. Tettének okát nem tudják.

— **Magával ragadta az őt.** Sepsiszentgyörgyről jelentik: Lóusztatás közben az erős ár elragadta az egyik katonát. Mikorára bajtársai észrevették, eltűnt a víz alatt. Holtteste még nem került meg.

— **Rendőrségi hírek.** Ambrus Gábor Barta Miklós utca 5. számú lakos bejelentette a rendőrségen, hogy négyszázötven lelt elloptak tőle. — **Enyedi István** Rudolf-utca 10. számú lakos kétezeröttszáz leles lopást jelentett be. — **Kozma József** Rákóczi-uti lakostól ellopták kétezer lelt tartalmazó pénztárcáját. — **Gyárfás Zsigmond** kolozsvári lakos háromszáz leles lopás miatt emelt panaszt. — **Nagy Klára** Bocskay-ter 4. számú lakóztól kétezer lelt loptak el.

* **A legjobb rum- és likőressenciák** a legolcsóbb árban kaphatók Glück Henrik gyárában Órdea-Mare (Nagyvárad) Calea Vict. (volt Kolozsvári-utca) 74. szám.

* **Ismét kapható** Földes világhírű Margit krémje (szappan, puder, mely négy nap alatt tökéletes, szép, rozsdás, simává teszi az arcot. Eltűntet szappolt, májfoltot, minden bőrbajt. Zsírtalan, alkalmasan, rögtön szépi. Kapható mindenütt.

* **Értesítés.** A Soc. An. Romana pentru Industria Oxigenului Acetilenei si Altor Gaze (Román Oxigén, Acetilén és egyéb Gázipar R. T.), mely közismert cégnek székhelye Bukarest, Str. Magurele 93., legközelebb fiókot nyit Kolozsvárt és állandóan raktáron fog tartani gázokat, autogénheggesztő készülékeket a heggesztéshez szükséges különleges cikkeket, tartalék alkatrészeket stb.

Meghívó

A **Haggyibor** sportegyesület vasárnap, július 17-én délelőlt 10 órakor a városháza 4. sz. terében rendhivűli közgyűlést tart a következő tárgysorozattal:

1. Elnöki megnyitó.
2. Főtitkári jelentés.
3. Pénztári jelentés.
4. Szakosztályok jelentése.
5. Új tisztikar választása.

Szavazni csak a tagsági igazolvány felmutatása mellett lehet.

Ciuj, 1921. júl. 15.

As elnökség.

Laibach és Zágráb új helytartója

Belgrád, júl. 15. (Damian.) A minisztertanács Hribar Iván prágai jugoszláv követet laibachi, Demetrovics képviselőt zágrábi helytartóvá nevezte ki.

KÖZGAZDASÁG

A fényüzési és a kereskedelmi forgalmi adó. Néhány nap előtt megirtuk, hogy Titulescu pénzügyminiszter a fényüzési adókon kívül a kereskedelmi ügyleteket is megadóztatja. Az új adók szeptember elsején lépnek életbe. A luxusadó-törvény szerint **tizenöt százalékos** adózás alá esnek a következő árucikkek: autómobilok, fényképező készülékek, (ha nem hivatásos fényképészek tulajdona), mindenféle ékszerek és porcellánok, antik tárgyak, továbbá tárgyak, amelyeknek gyűjtőértékük van, evőeszközök aranyból, platínából és ezüstből, parfümeriák, puderek, pomádék, kozmetikai és toalettcikkek (szappanok és fogpórok kivételével), mindenféle selyemárúk, litörök, pezsgőborok, valódi csipkék és szőnyegek. **Tíz százalékos** adó alá esnek a konfekciós árúk, amennyiben selyemmel vannak díszítve vagy bélelve, neuválói csipkék és garnitúrák, finom butorok és berendezések, amelyek ötezer leinél drágábbak, olaj és akvaroll festmények, szoborművek, női kalaptollak, szőrmék ezer leien felül, utazócikkek, bőr és selyemkeztűk, férfi és női fehérműk, ha darabonként 200 leinél drágábbak, női kabátok ha 2500 leinél drágábbak és végül lakkcipők, ha 800 leinél drágábbak. Ebben az adóban benne van az összes eddigi fényüzési adó. Vadászfegyverek után 10 lei, ha egycsőűek és husz lei ha kétesőűűek, fizetendő évenként. A kereskedelmi ügyletek adója alá esik minden fizlet, amely akár hivataszerűleg, akár alkalmilag létrejön és összege egy százalék a forgalmi összeg után.

Megengedik a szállítást magánlokomotívokkal. A Monitorul Oficial legutóbbi száma királyi rendeletet közöl, amely felhatalmazza a közlekedésügyi minisztert, hogy hatóságokkal, továbbá állami és magántüzemekkel szerződéseket köthessen, amelyben azoknak megengedi, hogy a szállítást a saját vagy az államvasutak költségére vásárolt lokomotívokkal végezzék. Ez a rendelet könnyítést eredményezhet a szállítás körül s a nagyobb üzemek, amelyeknek üzletmenetét a szállítási mizériák annyira megbénítják, bizonyára élni is fognak az engedéllyel.

Szeszmonopólium lesz Romániában. Az állami bevételek szaporítása körül Titulescu pénzügyminiszter még nem ért tervsorozatának végére. Bukaresti lapokban megjelent nyilatkozata szerint ősszel törvényjavaslatot terjeszt a parlament elé, amely a szesztermelés monopolizálását fogja tartalmazni. A miniszter szerint a monopolizálás folytán a mezőgazdasági lakosság jövedelmezőbben fogja kihasználni a mezőgazdasági udvarnak ezt az ágát és a szesz is olcsóbb lesz. Aligha lesz valaki is azonban, aki elhiszi, hogy az előállítás állami monopóliuma olcsóbbodáshoz vezet.

A gyémántárak esése. A Berliner Tageblatt jelentése szerint a gyémántárak jelentős lecsökkenésével kell számolni. A világpiacra levő gyémántok értéke mintegy tize-

millió m'rkára becsülhető. Az áresés oka részben a csekély elhelyezési lehetőség, részben pedig, hogy a gyémánttulajdonosok 50-60 százalékra igyekeznek gyémántjaink tudni. A mesterséges gyémántok tökéletes előállítása is hozzájárul az áreséshez.

Román konzulátusok Németországban. A külföldön járó kereskedők nagyon megéreztek a hiányát a régi konzulátusi hivatalok megszűnésének. A külügyminiszter elhatározta, hogy a régebben rendszeresített konzulátusok egy részét ismét felállítja s amint egy bukaresti távirat jelenti, július 1-től már meg is kezdték működésüket a kinevezett németországi új román konzulok Berlinben, Frankfurtban, Drezdában, Magdeburgban, Breslauban és Königsbergben.

Valutapiac:

Bécs, jul. 15. Lei 1105.—, dollár 773, belga frank —, francia frank 6080, svájci frank 127-75, holland forint 24700, dán korona 124-75, jugoszláv korona 1978.—, norvég korona —, svéd korona 163-75, szokol —, leva 615, lira 3565, márka —, lengyel marka 44.—, font sterling 810, rubel —, magyar korona 258-50

Berlin, jul. 15. Amsterdam —, Brüsszel 569-90, Kristiania 1005-90, Kopenhága 1182-10, Stockholm 1578-40, Helsingfors —, Róma 342-85, London 270-95, Newyork 7454-50, Páris 584-40, Zürich 1236-25, Madrid —, Bécs 1028 —, Prága 98-20, Budapest 2507, Bukarest —.

Zürich, jul. 15. Bukarest 865.—, Berlin 807.—, Amsterdam —, Newyork 805.—, London 2200.—, Páris 4735.—, Milano —, Brüsszel —, Kopenhága —, Stockholm —, Kristiania —, Madrid —, Prága 805.—, Budapest 205.—, Zágráb 390.—, Buenosayres —, Varsó 33.—, Bécs 85.—, osztr. leb. kor. —.

Budapest, jul. 15. Lei 410—428, font ster. 1090—1120, leva —, dollár 260—305, francia frank 2310—2330, márka 395—435, lira 1390—1440, osztr. kor. 37-50—39-50, rubel 38-50—39-50, svájci frank 4800—szokol 400—413, dinár 770—785, lengyel marka 168—17-50.

1071 ZSÁK ÉS PONYVA

mindennemű célokra — kölcsönbe is — kapható: **ALBALA IZSÓ TEMESVÁR.** P. Traian 2. Sürgönycim Albala, Timisora-Fabrik.

NEUMANN M.

férfi-fü. — a ponyva-úha árúháza
CLUJ—OLOZSVÁR, — FÖTER.
Fresko férfi-öltöny házban gyapju Lei 750.—

A nagyváradai ort. izr. hitközség iskolaszéke

99/921 szám

Pályázati hirdetés

A nagyváradai ort. izr. hitközség iskolaszéke a fönhatósága alatt álló polg. fü. és leányiskolákban megüresedett, részben újonnan szervezett következő tanári állásokra hirdeti pályázatot:

1. Egy hitoktatói és
  2. egy újonnan szervezett héber nyelvi tanszékre, mindkét állás elnyeréséért folyamodhatnak olyan okl. el. isk. tanítók, vagy rabbi képesítéssel, megfelelő gyakorlattal bíró hitoktatók, akik alapos héber tudással rendelkeznek, a "מורה" az élő héber nyelv tanítására képesek;
  3. egy mennyiség- s természettudományi tanszékre;
  4. egy román nyelvi tanszékre. Ez utóbbi állások elnyeréséért folyamodhatnak kelendő gyakorlatl bíró okl. polg. iskolai tanárok. — Javadmány az a hitközségi fizetési szabályzatban megállapított összeg.
- Akik ez állásokat elnyerni óhajtják, azok képesítésüket, családi állapotukat igazoló hiteles bizonyítványokkal felszerelt s az iskolaszékhez címzett folyamodványukat alulírott iskola igazgatóhoz legkésőbb július hó 20-ig küldjék be.

Nagyvárad, 1921. június 22.

Biró Márk sk. Fuchs Salomon sk.
igazgató. iskolaszéki elnök.

I-a fehér koronadugót és parafadugót minden kivételben eredeti gyári árban szállít **KERTÉSZ EMIL** bizományi irodája **ORADEA-MARE** 1047-1
Str. Alexandri (volt Teleky-utca) 34. szám
KARL SIMON Kösterlei (Csehország) parafaművek vezérképviselete és bizományi irodája

„SZÍNHÁZ”

Magyar Színház heti műsora:

Vasárnap délelőtt: 10 órakor gyermekelőadás. Válogatott ismeretterjesztő látványos és humoros filmműsorral. Gyermeknek mesél dr. Csillag István. Rendkívül olcsó helyárakkal.

Vasárnap délután: A vörös plakát. Kezdeté 3, fél 5, 6, fél 8 és 9 órakor.

Hétfő: Xa-Xa, vagy: Az elrabolt hercegisasszony. Első rész. 6 felvonás. Kezdeté 5, 7 és 9 órakor.

Az orosz ballet a Magyar Színházban. Rendkívül érdekessége lesz vasárnap, július hó 17-én este 10^{1/2} órai kezdettel a Magyar Színháznak. Smirnova, Romanov és Obuhov, a petrográdi cári opera hírneves orosz balletje, közkívánatra rendkívüli előadást tart lezállított helyárakkal. Páholy 100 lei. I. r. Zsólye I—III 25 lei. II. r. Zsólye IV—VIII. 20 lei III. r. Zsólye VIII—X. 15 lei. I. r. Tamlásszék I—V. 12 lei. II. r. Tamlásszék I—V. 10 lei. III. r. Tamlásszék I—V. 8 lei. Alsóerkély I. sor 10 lei. Alsóerkély II—V. 6 lei. Felsőerkély 4 lei. Földszinti állóhely 3 lei, jegyek válthatók a színház pénztárában.

A Szinkör-mező: Vasárnap, a szenzációa megnyitó műsor, a bukaresti Apolló-cég hatalmas hűnügyi története, mely a fővárosban heteken át zsúfolt házak előtt került színre: „A vörös plakát”. A londoni Pathé-gyár mesterműve, mely a londoni rendőrség személynél közelműködésével készült. Egy rendőrségi csodálatos nyomozása egy milliós lopás és a vele összefüggő titokzatos gyilkosság ügyében. Szívós önfeláldozó, hallatlanul teleleményes kutatás, mely végül is a megtorló igazságszolgáltatás kezére adja a bűnösöket. Hétfőn, kedden indul el diadalmi útjára, az amerikai Selig-gyár monumentális méretű, elgondolásában, kivitelében, teljesen újszerű állatfilmje, a „Xa-Xa”, az elrabolt hercegisasszony című filmkolosszus. A végtelenül érdekes, az idegeket valósággal felkorbácsoló mese, az idegenszerű környezet, Afrika, vadállatoktól, benszülött hordáktól nyugzó óserdői, a szabadulás felé törő „Xa-Xa” és két hű amerikai barátjának rettentő kalandjai, az állatidomítás bravurjai és a szereplő filmművészek kiválósa bizonyára élvezetes órákat fog szerezni, az itteni mozikközönségnek is. Az első fejezet címe: „Virágszál hercegisasszony rabszolgálaton”. Szerda, csütörtök, ugyancsak a Selig-gyár remeke indul, „Milliók a kofferben” című nagy kalandortörténet első része, három epizóddal. Pénteken, szombaton „Xa-Xa” sorozat második fejezete, „A dsungelhalál”. Minden vasár- és tünepnap délelőtt 10 órától gyermekelőadás, változatos, tanulmányos, látványos és humoros műsorral, a gyermekeknek mesél dr. Csillag István. A hely árak rendkívül mérsékeltek, a helyek hétköznap számoltak.

Főszerkesztő: DR. FISCHER JOZSEF
Felelős szerkesztő: MARTON BRNÓ
Kiadó: KADIMA kiadóvállalat részv.-t.
Szerkesztőség: Galesa Reg. Pordánud (volt Perona József-ut) 48.
Kiadóhivatal: Szentlélek-utca 1/a.

As Uj Kelet előfizetési árai:
Égész évre 380.— L. Negyed évre... 100 L
Fél évre... 200.— L. Egy óra... 40 L

Legalcsóbb bevásárlási forrás!

DEUT CH K. I.

üveg és porcellán nagykereskedés r. t.

Oradea-Mare — Nagyvárad,

Str. Nicolae Jorga, v. Zöldfa-u. 4.

Telefon 71 Interurban

Allandó nagy készletek fehér, kristály, üveg, karlsbadi porcellán, díszmű- és konyhaberendezési cikkekkel.

1948

Restaurant Bihor étterem (volt Lloyd)

újonnan átalakított téllekerthelyisége **GRÓSZ FARKAS** és **STEIER DÁVID** vezetése alatt 300 személyre berendezve **MEGNYILT!** **LAKODALMAK** és **BANKETTEK** rendezését jutányosan vállaljuk

ORADEA-MARE אתמער דער ליימאנר ר' מנחם זאב (NAGYPIAC TÉR)
נראם שד' ש"ב בקהל ראים נאלאמא תחת דגל הרה"ק מוהר"ר יוסף צבי דויטשקין שליט"א

Befőttes- és üborkás-üvegek megérkeztek
prima minőségben legolcsóbb árban kaphatók
Táblaüveg — Ablaktapasz
Kristályfehér üvegáruk —
Porcellánáruk — Wilhelmsburgi kőedény — Keretlecek
waggontételben is kaphatók
Komlós Testvéreknel
ORADEA-MARE — NAGYVÁRAD
Kérjen árajánlatot!

ק"מ KÁVÉCSARNOK ו"מ
és étterem jóitalok, naponta friss házisütemények
GRÜNFELD-nél
Oradea-Mare, Str. Saguna (volt Kapucinus-utca) 6
Pontos kiszolgálás!! — Szolid árak!

Üzletátalakítás miatt lezártított árban kaphatók mindennemű órázerek, szütemények, zseb-, fall-, ingó- és asztali órázerek
Grünfeld Józsefnél, Wesselőnyl Működés-utca 21. sz.

Grünwald és Péchy
Üvegcsiszolda, tükrörárujár és épületüvegezési vállalata
Oradea-Mare, Str. Gerliczy-utca 16
tudatja, hogy tükrüveg-szállítmánya megérkezett!
1284
Készít mindenféle csiszolt butorüvegeket és tükröket, tükrök ujjrafoncsorozását. — Fintükrök I. II. III. rendű (10/16 coll) ládákban. Épületüvegezés! Minden méretű valódi cseh táblaüvegek állandó nagy raktára

Externa nemzetközi szállítási és vámolási vállalat
Központ: Oradea-Mare. 1285
Fiékek: Biharpüspöki, — Bihar-keresztes, — Nagyszalonta, Kötégyán, Halmi
Nemzetközi transportok. Állandó gyűjtőwaggonok Wienből, Budapestről és a külföldi nagyobb városából. — Állandó beiföldi gyűjtőforgalom.
Sürgönycim: „EXTERNA” — Oradea-Mare

BREUER ÉS RÓNA
nemzetközi szállítási- és bizományi vállalat
ORADEA-MARE. Interurb. telef. 5-55
Szállít bármely országból egész Románia területére vaggontételeket és darabárukat biztosítással.
Olcsó díjtételek. Külön árubiztosítási osztály

1948
Restaurant Bihor étterem (volt Lloyd)
újonnan átalakított téllekerthelyisége **GRÓSZ FARKAS** és **STEIER DÁVID** vezetése alatt 300 személyre berendezve **MEGNYILT!** **LAKODALMAK** és **BANKETTEK** rendezését jutányosan vállaljuk
ORADEA-MARE אתמער דער ליימאנר ר' מנחם זאב (NAGYPIAC TÉR)
נראם שד' ש"ב בקהל ראים נאלאמא תחת דגל הרה"ק מוהר"ר יוסף צבי דויטשקין שליט"א

APRÓHIRDETÉSEK

Egy sor ára 1 lel. Vastagabb betűvel a le-
tehetőbb apróhirdetés ára 10 lel.

Házasság. 27 éves, egy gyermekkel, jól menő üzlettel, 100.000 lei-vel bíró elvált férfi megfelelő hozományú leány vagy gyermektelen nő בת תמר ורדה és יפת תואר ismerettségét keresi. Ajánlatok: Goldstein Ferenc für K. I. Sibiu Fingerling címre küldendők.

26 éves zsidó vallású fűszerkereskedő nagyobb fűszerüzletben vagy gyárban utazói állást keres. Cím a kiadóhivatalban.

Kelmefestő és vegy-tisztítót azonnali belépésre keres „Adria” kelmefestő-gyár Arad, Szarvas-u. 8. Mérés-köpes könyvelő délelőtti foglalkozást keres (órakra is) Cím: Deutch M. Károlynál, Radák-utca 3. szám.

Állást keres abszolút mérlegképes könyvelő, teljesen önálló magyar-német levelező 15 évi praxissal, sokoldalú szakavatottsággal. Ajánlatok „Mérés-költ igény” jellegre kiadóhivatalba kérek.

Két zsidó hölgy teljes ellátást kaphat zsidó családnál. Cím a kiadóhivatalban. 2166-1

Két hölgy lakást esetleg teljes ellátást kaphat. Leveleket „Jutányos” jelleg alatt a kiadóhivatalba kérek. 2164-1

Eladó nagy üvegpudding-nikkel átvánnyal, csiszolt üveglapokkal, gyógyszer-tárba, drogériába vagy csemegeüzletbe alkalmas. — Megtekinthető Calea Reg. Ferdinand 87. (Dohány-tözsde.) 2172-1

Ecetgyárak javítását és szakszerű vezetését vállalja fiatal ember. Reflektánsok irjanak „Ecetgyár” jellegre a kiadóhivatalba. 2136-1

KORONADUGÓT
fehér bádögéből, természetes parafabetéttel — legolcsóbb árban szállít aradi raktárról...

GÁRDOS ÉS BORNSTEIN ARAD
Str. Eminescu (Deák F. utca) 40.
Az Österr. Crown-Cork-Werke wieni képviselője. Telefon: 30

BLUMENFELD ÉS SIMON RT. CLUJ 1208
Bor, szesz, nagykereskedés, likőr- és rumgyár
Ajánlja saját főzést szilva-, szeptemberi kávéját és corgacját, kávézó- és rumkültönlegességét, valamint finom madalmi fűszereit
Str. Julia Maniu (v. Szentegyház-u.) 82

„Alfa Separator” gyártmányú tejszállító-kannák kaphatók Aradi tejesarnok, Arad

PALACE-KÁVÉHÁZ TIMISOARA — TEMESVÁR

Temesvár legelőkelőbb és leglátogatottabb kávéháza. Belvárosi fő utvonalon. Kifőző italok és hideg ételek. Figyelmes kiszolgálás. Esténként cigányzene. 5 órai teák. Délutánonként kvartett.
— Tulajdonos: DAN ARTHUR
— Erdélyiek találkozóhelye. ::

Utlevelek látmozását gyorsan, garanciával elintézzük. — Ertekezni Rosenzweig Strada Juliu Maniu (Szentegyház-u.) 18. 2171-1

**Butor- és épületvasalást, gazdasági cikkeket, permetezőt, stb. meg-
lehető olcsó árban szállítok postán és vasuton. Kérjen árajánlatot. 1240**

Stern vaskereskedő Oradeamare-Nagyvárad Str. Nicolae Jorga (Zsidfa-utca) 10. sz.

GOLDSTEIN, WEISZ ÉS DAVIDOVITS
12 óra és órák-
lékek nagyban
ORADEA-MARE,
Ferdinand király-u. 8

HA vöröszegénységben, idegbetegségben, az ivarszervek idült bántalmában szenved, vegye meg a páratlan gyógyhatású — ritka ócokra használt — kitűnő vésztelki te-mészertes vasáspótot (Eisensmineral-moor, Mooralz) kapható minden mennyiségben a Rózsa nagydrogeriában Cluj-Kolozsvár, Piata Unirii 28 (Mátyás kir. tér) — 1215

FRISCH
bádögös és víz-
vezetőki szerelő
elvállal minden e-
szakmába vágó új
munkákat és javi-
tásokat úgy hely-
ben, mint vidéken
a legjutányosabb
árban. 2072-1
Hozsator-ut 143

Lőrincz Sándor
Automobilvállalat,
javító műhely,
autogén hegesztés
Cluj, C. Reg. Ferdinand 116

Allandó elvámolt Bizományi-raktára Satumare-n (Szatmáron)

következő cikkekben:
Legfinomabban cinnezett Martinstahl kanalak és villák. — Alumínium kanalak és villák. — Zsebórák és ramos tákrók. — Patent kanalak. — Konyhafelszerelési tárgyak. — Tehén- és lóvakarók

C. R. Kerl & Co. Pottenstein és Platten vas- és fémáru gyáraknak, melyeknek FŐKÉPVISELETE Románia területén:

HASENFELD FIA CÉG SATUMARE-N, (SZATMÁRON),
ahol a megrendelések felvételnek, érdek-
lődők felvilágosítását nyernek. — Szállítá-
sok minden mennyiségben azonnal posta-
csomagokban vagy vonattal ab Satu-
mare, (Szatmár) elvámolva
SÜRGŐNYCIM: HASENFELD, SATUMARE

ELADÓ:

prima minőségű tűzifa,
míg a készlet tart, wagononként
(Wagononként 6 31 garantiával)
házhoz szállítva 2400 leiert, ölen-
ként 400 leiert

BOGNÁR ÉS SZANTÓ

Erdélyi Kereskedelmi R.-T. gazdasági osztálya
CALEA REG. FERDINAND 70. TELEFON: 10-14
A fa minőségileg megtekinthető Cal. Reg. Ferd. 68.

VADÁSZ ÉS TSA

VILLAMOSÁGI ÉS VÉZETÉSI BE-
RENDEZÉSEK SZERELÉSI VÁLLALATA

Cluj, Egyetem-utca. — New-York épület.
Telefon-szám: 2-14. 997 Telefon-szám: 2-14.

Perzsa szőnyegek alkonya

Csermák Matyás kereskedőnél Sighetul-
Marmatiel (Máramaros-sziget) régi ro-
mán motívumú szőnyegek rendelhetők

Szenzációs olcsó árak

WEISZ ÉS MOLNÁR
cégnél Cal. Reg. Ferdinand (Wesselényi Miklós-u.) 7.
1a kartonok .... 7.50 lettől | 1a angol lng zefir 15.— lettől
1a zefir ..... 13.— lettől | 1a francia oxirad... 18.50 lettől
Fehérmező vászon 9.50 lettől

L'or crém
a legjobb arc-
és kezápoló.
Főraktár:
László és Társa
parfumeriája CLUJ, Piata
Unirei 12. (v. Bittóhelyiség)

Cluj-Kolozsvári (congr.) Izr. hitközség.

68-1921. sz.

Hirdetmény
A Cluj-Kolozsvári (congr.) izr. hitközség elő-
járósága templomi énekkar összeállítására végett felkéri
az énekkarban közreműködni hajlandó, főként közép-
iskolai zsidó ifjakat, hogy jelentkezzenek felvételtük vé-
gett Dávidow Mihály kántornál (Calea Regele Ferdi-
nand 52. Zsidó templom udvarán) naponta délután
4-5-ig.
Az énekkarban való részvételét az előjáróság
díjazza.
Cluj-Kolozsvár, 1921. július 12-én.
Az előjáróság.

47-1921 szám. Pályázat.

A tasnádi aut. ort. izr. hitközség egy משכן
מטבחי וברך שומרון metszői állásra pályázatot hirdet.
Pályázó "ב" legyen. Fizetés meggyezés szerint.
Pályázatok, melyekben az eddigi működés és
családi állapot igazolandó, aug. 10 ig nyújtandók be.
Utiköltség csak a meghívottnak térítették meg.
Tasnád, 1921 július 11.
Fischer Károly
elnök.

PANAMA KALAPOKAT
Felelősség mellett a legszobben
és leggyorsabban tisztítanak
KOHN N. EMIL
villanyerőre berendezett
férfi- és női kalapműhelyben
Cluj, Reg. Ferdinand (Ferenc József-ut) 37

Deutsch Testvérek Cluj, Piata Unirii (v.
Mátyás király-tér) 38.
Nemzetközi szállítási vállalat. — Rendszeres gyűjtő- és vagon-
forgalom a külföld, valamint a belső minden irányból és
irányába. — Fuvardíjviszterítést és felvilágosítást irada.

**„Melissát” kérijen, ha finom
cukorkát akar!**

Kereskedők figyelmebe!

Cérna nagymennyiségben állandóan rak-
táron (kutyafélfü márkágar. 400 yard)
Landesmann & Weisz Export-Import cégnél
az intrai (Olaszország) cérnagyár erdélyi
kizárólagos képviselője és gyári lerakata:
Cluj, Palatul Urania (Radák-utca) oldal)

CUKORKA ÉS CSOKOLÁDÉ BARTÁR
LUSZTIG és NUSSBÄCHER Calea Regele Ferdinand No. 31
Szállítunk postán, utánvét mellett.

Kész nyári ruhák, hölgyek és
leányok részére érkeztek
SIPOS JENŐ céghez
— Főter 17. szám. —

„GÓLYA”-ÁRUHÁZ
928
occasioja:
1 gouvirozott gyapuzövet női alj .. 260.— lei-től
1 finca gyapju női kabát ..... 480.—
1 tiszta gyapju női ruha, legújabb fazon 800.—

„METROPOL”-ban Caffé-restaurant
és elsőrangú cigány-
zene esténként (1908)

KLEIN ÉS LAZAR
nemzetközi szállítási vállalat
Arad, Str. Col. Pirici (Vörösmarthy) 2.
Rendszeres gyűjtő és vagonforgalom a külföld
valamint belső minden irányból és irányába
Kirendeltség a curtici határállomáson